

C **MOCCA Over Cultuureducatie** is een uitgave van Mocca t.b.v. PO- & VO-scholen/schoolbesturen
MUZIEKEDUCATIE IN AMSTERDAM

Peggy Brandon

De muzikant Lieve Hugo is beroemd in Surinaamse kringen. Hij was de King of Kaseko en maakte volkse, vrolijke muziek die in de jaren zeventig een vast onderdeel was van elk Surinaams feestje. Nu, bijna 35 jaar na zijn dood, wordt zijn muziek nog steeds veel gehoord. Carlo, een van de broers van mijn vader, speelde in zijn band, en hoewel mijn moeder de muziek afkeurde, was ik later stiekem trots. De Surinaamse muziek uit mijn jeugd heeft een speciale plek, naast bossa's en een enkele Mozart-opera.

Of je een bepaalde muzieksoort waardeert

of juist afwijst, je moet het toch eerst horen en er wat van weten voordat je een voorkeur kunt bepalen.

Door een veelheid aan redenen komt niet ieder schoolgaand kind automatisch in aanraking met muziek. Dat is jammer, want muziek biedt veel mogelijkheden om kinderen te stimuleren op sociaal-emotioneel vlak; daarnaast heeft het een positieve invloed op de cognitieve vakken.

Op landelijk niveau zijn er twee impulsen om muziekonderwijs te bevorderen. Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft muziek als speerpunt, met als motto 'In ieder kind zit muziek'. Ook is er een promotiecampagne 'Muziek telt', die werkt aan een database met informatie over muziek en aan projecten als 'Alle kinderen zingen' en 'Ieder kind een instrument'.

Om de situatie in Amsterdam in kaart te brengen, heeft Mocca de Kenniskring Muziekeducatie georganiseerd waar experts uit de praktijk en de theorie met elkaar spraken over de essentie van muziekeducatie en hun wensen bij een ideale situatie in Amsterdam.

Een rapportage is binnenkort beschikbaar op de website. Het eerste verslag is in deze nieuwsbrief te lezen.

Peggy Brandon
 Directeur Mocca

Meer informatie over Lieve Hugo op:
www.popinstituut.nl/encyclopedie/act/lieve-hugo.5538.html

AGENDA

- **12 januari:** Netwerkbijeenkomst PO-scholen Nieuw West
- **14 januari:** Netwerkbijeenkomst PO-scholen Nieuw West
- **20 januari:** Culturele onderwijstentoonstelling voor ICC'ers PO
- **21 januari:** Netwerkbijeenkomst VO-scholen in West
- **25 januari:** 'Beleid belicht', bijeenkomst voor culturele instellingen
- **28 januari:** Netwerkbijeenkomst speciaal- en praktijkonderwijs

OPROEP

Laat uw mening horen!

Op de website van Mocca kunt u een project evalueren. Laat andere scholen weten wat u en uw leerlingen van een project vinden en u verdient extra cultuurbudget of een theaterbon. Bel Mocca en wij sturen u de link toe. Tel. 020 620 9567.

DE MUZIEKDOCENT ALS ONMISBARE SCHAKEL

Mocca organiseert elk jaar kenniskringen over verschillende thema's binnen cultuureducatie. Dit jaar is onder andere naar muziekonderwijs gekeken. Een van onderliggende stukken voor deze kenniskring was het rapport *Naar een Deltaplan voor het muziekonderwijs* van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO). Daarin staat dat niet ieder schoolgaand kind automatisch in aanraking komt met muziek. Dat is jammer, want muziek biedt veel mogelijkheden om kinderen te simuleren op sociaal-emotioneel vlak, en heeft daarnaast een positieve invloed op de cognitieve vakken. Voor de Kenniskring Muziekeducatie discussieerde een twintigtal muziekeducatieve producenten over de essentie van muziekeducatie en hun wensen bij een ideale situatie in Amsterdam. Bij de tweede en derde bijeenkomst wisselden muziekdocenten en cultuurcoördinatoren van het primair en voortgezet onderwijs ideeën uit.

De aanwezige muziekeducatieve producenten noemden als essentiële elementen van een verbeteringsplan:

- muziek voor iedereen
- verbetering van opleidingen voor muziekdocenten (pabo en conservatorium)
- beschrijving doorgaande leerlijn
- loket met advies- en begeleidingsfunctie voor muziekeducatie
- aanjager voor muziek in de stad

De docenten PO en VO bevestigden dat een goede muziekdocent een scala aan competenties moet beheersen en tevens een onmisbare schakel is in de verankering van muziekeducatie op een school. Als er geen muziekdocent is, ontwikkelen sommige scholen samen met een muziekeducatieve instelling een doorgaande lijn. Muziekdocenten noemden een aantal obstakels die zij tegenkomen bij het uitoefenen van hun vak, zoals een gebrek aan muziekstudio's, instrumenten, lesuren en geld, en weinig draagvlak bij het team of de directie.

Wereldmuziekschool Amsterdam

Muziek heeft positieve invloed op cognitieve vakken

Opmerkelijk is het verschil tussen vmbo- en vwo-scholen. Op het vmbo is het eerste doel om leerlingen in aanraking te brengen met muziek die niet tot hun belevingswereld hoort en hen te leren hoe ze zich op een positieve manier kunnen uiten, terwijl veel leerlingen van de

aanwezige vwo-scholen vaak al een instrument bespelen en zich daar verder in ontwikkelen in schoolbands en orkesten. Docenten hebben een aantal wensen ten aanzien van het aanbod in de stad, zoals meer leerlijnen in het aanbod, meer musici in de klas, professionaliteit bij instellingen, een adviesloket voor muziek, geen inlootsysteem, meer culturele diversiteit, meer aanbod voor de onderbouw PO, gratis vervoer naar concerten en meer vaste samenwerking met partners. Binnenkort verschijnt op de site van Mocca een uitgebreid verslag van de kenniskring met interessante achtergrondinformatie over muziekeducatie.

Ariane Vervoorn

MUZIEK VERBINDT MENSEN

Cynthia is leerkracht van groep 7 op basisschool Het Klaverblad, een school in Venserpolder. De school doet vrij veel aan muziek, en Cynthia krijgt bij de voorbereiding van haar muzieklessen coaching van een muziekdocent van muziekschool Zuid-Oost. De lessen zijn opgebouwd rondom liedjes. Aan de liedjes worden allerlei verrassende werkvormen gekoppeld; soms worden een paar woorden van het lied niet gezongen, maar geklapt. De kinderen begeleiden de liedjes met ritme-instrumenten en leren goed naar elkaar luisteren. Muziek speelt ook op een heel andere manier een rol binnen de school, een rol die zich in één woord laat vangen: integreren. Muziek bindt mensen. De kinderen gaan ieder jaar kerstliederen zingen in het bejaardenhuis even verderop in de buurt. Het schoolkoor wordt geleid door een muziekdocent van de muziekschool en samen met de 'oudjes' zingen de kinderen hun kerstliederen. In eerste instantie hebben de kinderen wel wat schroom, want sommige oude mensen zijn wel heel erg oud... Maar na een paar liedjes ontstaat een bijzondere saamhorigheid. Kerst is sowieso een moment waarop muziek een centrale plek inneemt. Zo wordt dit jaar na het kerstdiner door de ouders, de leerkrachten en de kinderen op het schoolplein gezongen.

Sommige ouders zingen solo kerstliederen uit hun land van herkomst. Vorig jaar zong een groepje Ghanese ouders kerstliederen in hun eigen taal. Alle klassen zingen een eigen lied en ook de leerkrachten brengen een lied ten gehore.

Cynthia vindt zichzelf geen goede zangeres; ze krijgt vaak complimenten van het type: 'Dat je met zo'n stem zo hard durft te zingen!' Zij wil zich nog meer in muzieklessen gaan verdiepen. Muziek werkt gewoon, kinderen vinden het leuk, concentreren zich beter en het bevordert de sfeer in de klas. De kinderen in de klas van Cynthia vinden zingen eigenlijk heel gewoon en helpen juf Cynthia bij de inzet van de liedjes. Muziek wordt op Het Klaverblad ook gebruikt voor teambuilding. Vier jaar geleden is het hele team, dat voor een groot deel uit Surinaamse leerkrachten bestaat, naar de Jordaan

Zingende kinderen

Muziek bevordert de sfeer in de klas

geweest. Daar hebben ze onder begeleiding van een accordeon smartlappen gezongen. Cynthia zong solo op *My Bonnie lies*

over the ocean. Alle liedjes zijn die middag opgenomen en op cd gezet.

Er is maar één conclusie mogelijk: muziek doet grenzen vervagen en verbindt mensen.

Thijs van der Vossen

LEO OVER CULTUUREDUCATIE

Leo Smolenaers is 11 jaar en schrijft regelmatig over zijn eigen culturele belevenissen voor de nieuwsbrief.

© Anouck Wolf

Leo tijdens de Cultuureducatiedag 2009

De Frisse Blik

De Frisse blik is een film-project waar leerlingen hun eigen film mogen maken. Daarna mogen ze de film zelf monteren.

"Ik heb geleerd hoe te filmen en te monteren. Mijn vrienden en ik vonden het heel leuk en leerzaam omdat je zoveel zelf mocht bedenken tijdens het filmen. Het leukste deel vond ik het monteren omdat er zoveel mogelijkheden zijn; je kunt een film

helemaal veranderen door hem anders te monteren. Mijn filmpje is te zien op:

<http://www.defrisseblik.nl/common/scripts/playMM.php?name=Video&uri=http://www.youtube.com/watch?v=G8ji3tk9wCw>

Doei!" Leo (groep 8A)

WERELDMUZIEK

Mocca is op bezoek geweest bij twee organisaties die wereldmuziek naar de scholen brengen: Aslan Muziekcentrum en Wereldmuziekschool Amsterdam.

Aslan Muziekcentrum

Het Aslan Muziekcentrum is dertien jaar geleden begonnen als een ontmoetingsplek voor Turks-Koerdische muzikanten. Het is uitgegroeid tot een centrum waar de hele week door cursussen in muziek en dans uit alle windstreken worden

aangeboden aan uiteenlopende doelgroepen. Er is ook een gevarieerd aanbod van muziek- en dansprojecten voor scholen. Tot voor kort duurden de meeste schoolprojecten acht weken, maar de scholen en het muziekcentrum kregen behoefte aan verdieping en continuïteit.

Daarom is Aslan dit schooljaar met het pilotproject *Muziek-Talent Express* gestart. Acht scholen voor primair onderwijs in Amsterdam West krijgen een jaar lang een Aslan-docent in huis. De docent werkt volgens een door Aslan geschreven methode voor groep 1 tot en met 8, die rekening houdt met de ontwikkelingsfasen van het kind.

Uniek aan deze methode is de koppeling met taal. De thema's waar kinderen in de muziekles mee werken, zoals ritme, tempo en frasering, worden vertaald naar taal en stemgebruik. Ter illustratie zingt Sandra de Smit, docent dwarsfluit, een stukje van het liedje *Yesterday*. Ze laat horen hoe de pauzes en ritmes, klank en intonatie bijdragen aan de zeggingskracht. "Taal werkt precies zo. Als je een verhaal vertelt, houd je rekening met dezelfde elementen. Bijvoorbeeld: Gisteren liep ik naar school... (adempauze)...en toen begon het te onwerven."

Wereldmuziekschool Amsterdam

Later op de dag in een sfeervolle, geweldige ruimte vertelt Mireille Linger, drijvende kracht achter Wereldmuziekschool Amsterdam, over haar visie. "Als mensen elkaar ontmoeten via muziek, staan ze open voor elkaar. Door samen muziek te maken ervaar je een andere cultuur niet als iets vreemds, maar als iets moois!" Mireille is zelf een levend voorbeeld van de verrijking die een vermenging van culturen met zich meebrengt. Geboren in Nederland als kind van Surinaamse ouders reist ze regelmatig naar Zuid-Afrika, waar ze met kinderen in arme wijken werkt. Daarnaast gaat ze jaarlijks naar Brazilië met groepen die traditionele muziek willen leren spelen, waarbij ze aandacht besteedt aan de rituelen en de betekenis van de muziek.

Zelfs de drukste leerlingen komen tot rust

Nadat ze haar carrière als danseres door een ongeluk had moeten beëindigen, begon Mireille met Braziliaanse percussie en is ze les gaan geven. Onlangs richtte ze Wereldmuziekschool Amsterdam op. Haar drijfveer: "Zelfs de drukste leerlingen komen door muziek tot rust. Samenwerken en luisteren naar elkaar zijn ingebouwd in de lessen. Pas als ze samenwerken, ontstaat muziek."

Clare McGrath

MOCCA NIEUWSFLITS

Projecten internationalisering 2009-2010

De regeling Internationalisering van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de gemeente Amsterdam stimuleert cultuureducatieve projecten waarbij leerlingen van het voortgezet onderwijs met kunstenaars en culturele instellingen in het buitenland werken. Dit schooljaar hebben 25 scholen een aanvraag ingediend; dertien daarvan hebben een bedrag gekregen om projecten uit te voeren in onder meer Paramaribo, Liverpool, Recife, Parijs, Barcelona en Rome. De kwaliteit van de aanvragen was dit jaar hoog, en veel scholen hadden een goed doordacht plan. Kunst- en cultuureducatie zijn prachtige middelen om een nieuwe stad of onbekend land van binnenuit te ontdekken en in contact te komen met de mensen die er wonen.

Op 8 december ontmoeten de deelnemende scholen elkaar op een Mocca netwerkbijeenkomst.

Montessori Lyceum Amsterdam in New York

Culturele onderwijstentoonstelling voor ICC'ers PO

Op 20 januari 2010 wordt voor de tweede keer de Culturele onderwijstentoonstelling (COT) georganiseerd. De COT is dé grote landelijke netwerkdag voor ICC'ers.

Dit jaar is de bijeenkomst in het theatercomplex Spant! in Bussum. Het wordt een sprankelende dag met voorstellingen, lezingen, workshops, een informatieve markt met cultuureducatief aanbod, thematafels, adviesgesprekken, volop netwerkmogelijkheden, en meer.

In eerste instantie is de dag alleen toegankelijk voor gecertificeerde ICC'ers. De COT duurt van 9.00 tot 17.00 uur en de toegang is 75 euro, inclusief lunch.

Aanmelden via: <http://po.cultuurcoordinator.nl/cot2010>

Mocca in Brugge

Mocca was in november uitgenodigd om twee workshops te organiseren voor de katholieke pabo's uit Vlaanderen en Nederland. Een bont gezelschap studenten, docenten en bestuurders nam deel aan het congres. Op de eerste dag stond een aantal sprekers op het programma, waaronder Anne Bamford, schrijfster van *The Wow Factor* en *Netwerken en Verbindingen: Arts and Cultural Education in the Netherlands (2007)*.

Op de tweede dag was er een programma van workshops, waaronder de door Mocca georganiseerde workshop over cultuureducatie in een internationaal perspectief. Vooral de studenten hadden innovatieve suggesties voor projecten in het PO en VO. Bansky, een Brits guerrilla-artiest, werd veel genoemd als een inspirerende kunstenaar die jongeren van nu aanspreekt. Opvallend – en hoopgevend voor de scholen waar zij binnenkort terechtkomen – was dat voor de studenten van de pabo's kunst- en cultuureducatie vanzelfsprekend is geworden.

MOCCA NIEUWSFLITS (vervolg)

Themabijeenkomsten 'Beleid Belicht'

Kunstenaars en educatief medewerkers van culturele instellingen zijn erg geïnteresseerd in de ontwikkelingen binnen het onderwijs op het gebied van cultuureducatie. Wat vinden de scholen belangrijk en wat willen ze bereiken met cultuureducatie? Hoe kunnen instellingen en kunstenaars hier een rol in spelen? Ook hebben ze behoefte aan informatie over onderwijsvernieuwing en de kansen die geboden worden om samenwerking tussen instellingen en scholen te bestendigen. Om aan een aantal van deze vragen tegemoet te komen en om culturele instellingen en scholen nader bijeen te brengen organiseert Mocca de workshop 'Beleid Belicht' over de verschillende visies en vormen van cultuureducatiebeleid op scholen.

Tip: digitaal lesmateriaal

Steeds meer interessante cultuureducatieve lessen en methodes zijn gratis beschikbaar via internet.

Kunstlessen voor vmbo, havo en vwo kunt u vinden op www.mediacultuur.nl.

De leerling krijgt met gecombineerde praktijk- en theorielessen inzicht in de werking van actuele kunst, media en beeldcultuur. Aan de basis van iedere les staan actuele kunstwerken, foto's en vormgevingsproducten, geselecteerd door bekende Nederlandse media- en kunstinstellingen.

Alle lessen zijn gerubriceerd onder zeven thema's.

Ook op www.slo.nl/vg vindt u lesmateriaal voor media-educatie.

Stichting Leerplan Ontwikkeling heeft ook een informatieve site voor danseducatie ontwikkeld:

www.danstijd.slo.nl. Daar vindt u een leerlijn dans, een schat aan informatie over de westerse dansgeschiedenis en handige lessen en opdrachten die u direct kunt toepassen.

Nieuwsbrief voor culturele instellingen

De nieuwe Mocca nieuwsbrief voor culturele instellingen is vorige maand gelanceerd. Deze zal vier keer per jaar verschijnen en bevat artikelen, interviews en nuttige informatie voor kunstenaars en culturele instellingen die met scholen werken.

